Verantwoording van goodwill bij overnames: purchased goodwill dan wel full goodwill

Hans Beckman

SAMENVATTING In verband met de in de toekomst geldende IFRS 3 – naar verwachting ingaande 1 januari 2009 – waarin naast 'purchased goodwill'-verantwoording ook 'full goodwill'-verantwoording als mogelijkheid komt, wordt hierop in deze bijdrage ingegaan. Teneinde deze verantwoordingswijze goed in beeld te brengen, wordt eerst een uiteenzetting gegeven van de gangbare verwerking van goodwill bij aandelenacquisities onder de huidige wetgeving (Titel 9 Boek 2 BW; EU IFRS-regime). Stilgestaan wordt bij de achtergrond van de gebruikelijke en voorgestelde verwerkingswijzen. Tot de voorgestelde verwerkingswijzen behoort ook de 'full goodwill approach'. Daarin wordt bij de overnemende partij de goodwill van de overgenomen onderneming verantwoord, ongeacht het aandelenbelang dat wordt verworven. De auteur acht deze methode een mooi bouwwerk, passend binnen IFRS. Het gevolg van dit voorstel is dat het deel van de goodwill dat samenhangt met de waardering van het minderheidsbelang, tegen marktwaarde op de geconsolideerde balans tot uiting komt. Aangenomen dat deze marktwaarde boven het evenredig aandeel in het saldo van de marktwaarden van de overgenomen onderneming uitkomt, heeft de voorgestelde verwerking een positief effect op de solvabiliteitsverhouding. Wel vraagt hij zich af waarom de International Accounting Standards Board (IASB) met dit voorstel is gekomen, nu de geldende verslaggevingsregimes en -praktijk niet blijk geven van wensen op dit terrein.

Prof. Mr. Dr. H. Beckman is sinds 1991 advocaat bij Stibbe te Amsterdam. Daarnaast is hij hoogleraar jaarrekeningenrecht EUR en hoogleraar ondernemingsrecht in het bijzonder het jaarrekeningenrecht RuG. Van 1981-1991 was hij partner van Moret Ernst & Young Registeraccountants.

RELEVANTIE VOOR DE PRAKTIJK De komende IFRS 3 kan voor de verslaggevingspraktijk van grote betekenis zijn. Weliswaar biedt de komende IFRS 3 een keuze tussen goodwill volgens de 'full goodwill'-benadering en die volgens de 'purchased-goodwill'-benadering – een keuze die alleen een rol speelt indien het gaat om overnames van minder dan 100% – maar er staat vast dat van de eerste methode normaal gesproken een positieve invloed op de te tonen solvabiliteitsverhouding uitgaat. De eerste benadering wordt onder FASB verplicht. In beide benaderingen geldt dat de aankoopkosten buiten de verkrijgingsprijs blijven en als last verantwoord moeten worden.

1 Inleiding

Indien een onderneming een andere onderneming overneemt, is in de regel in de verkrijgingsprijs – aankoopprijs en op de aankoop vallende kosten[1] – een bedrag voor (positieve) goodwill begrepen. Gebruikelijke vormen waarin de overneming kan plaatsvinden, zijn activa-/passivatransacties, dan wel aandelentransacties[2].

In een activa-/passivatransactie wordt de verkrijgingsprijs waartegen de onderneming wordt overgenomen, zoveel mogelijk toegerekend aan de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen onderneming. Deze toerekening geschiedt op basis van de marktwaarden (reële waarden; 'fair values')[3] van de betrokken activa en passiva op het overnametijdstip. Deze marktwaarden gelden voor het vervolg als de verkrijgingsprijzen van deze activa en passiva. Indien de verkrijgingsprijs voor het geheel hoger is, geldt het restant als de betaalde goodwill. Daarin zijn dan ook de aankoopkosten begrepen. De betaalde goodwill en de desbetreffende activa en passiva worden direct in de administratie van de koper opge-

nomen. Zou op dat moment een enkelvoudige balans worden opgesteld, dan zijn zij daarin tevens verwerkt. Zou op dat moment een geconsolideerde balans door de koper worden opgesteld, dan geldt hetzelfde. Dit is ook het geval indien het gaat om een op dat moment op te stellen geconsolideerde balans van de moedermaatschappij van de koper.

Indien het gaat om een aandelentransactie, komen op het overnamemoment in de administratie van de overnemende partij de overgenomen aandelen tegen de verkrijgingsprijs. Zou op dat moment tevens een enkelvoudige balans worden opgesteld, dan worden deze aandelen daarin tegen verkrijgingsprijs geactiveerd. Zou op dat moment tevens een geconsolideerde balans door koper worden opgesteld, dan worden de in de verkrijgingsprijs van de verworven aandelen belichaamde goodwill, activa en passiva zichtbaar op de geconsolideerde balans, waarbij de toerekening van de verkrijgingsprijs van de aandelen aan de activa, passiva en goodwill op dezelfde wijze geschiedt als bij een activa/passivatransactie. Dit geldt ook voor de geconsolideerde balans van de moedermaatschappij van de koper. Daar in de geconsolideerde balans door de consolidatie de betaalde goodwill zichtbaar wordt, wordt deze goodwill wel aangeduid met consolidatiegoodwill. Daarin zijn ook de aankoopkosten begrepen.

Wordt 100% van de aandelen in het kapitaal van een vennootschap overgenomen, dan is het bedrag van de in de verkrijgingsprijs begrepen betaalde goodwill gelijk aan de goodwill van de door middel van de aandelen verworven onderneming. Zij komt overeen met de goodwill die betaald zou zijn indien de overname door middel van een activa/passivatransactie zou hebben plaatsgevonden[4]. De vraag die dán kan opkomen, is als minder dan 100% van de aandelen wordt overgenomen met 'control' over de onderneming ('controlling interest') – kortweg aan te duiden als verwerving van een controlerend belang[5] – welk bedrag aan goodwill door de overnemende partij in haar geconsolideerde balans (en in die van bovenliggende maatschappijen) moet worden verantwoord.

De beantwoording van die vraag komt hierna aan de orde. Daarbij zal ik eerst ingaan op de gebruikelijke – klassieke – wijze van goodwillverantwoording (par. 2) en daarna op de goodwillverantwoording bij toepassing van de op dit moment nog geldende IFRS 3 (Bedrijfscombinaties) en de communautaire jaarrekeningrichtlijnen (par. 3). Aansluitend bespreek ik in paragraaf 4 de goodwillverantwoording onder de voorgestelde ED IFRS 3 juni 2005 en de beide onder de nieuwe IFRS 3 (near-final draft juni 2007) opgenomen methoden van 'purchased goodwill'- en 'full goodwill'-verantwoording. In paragraaf 5 bespreek ik de door de International Accounting Standards Board (IASB) gelegde relatie met de marktwaarde. Vervolgens sta ik stil bij de achtergrond van de diverse benaderingen (par. 6). Ten slotte maak ik enkele afsluitende opmerkingen (par. 7).

2 Klassieke verantwoording

Op welke wijze het bedrag van de goodwill moet worden berekend, is in de loop van de afgelopen decennia lang niet altijd eenduidig beantwoord. Voor de hier aan de orde zijnde vraag, is het weinig zinvol om daarbij stil te staan. Ik ga er kortweg vanuit dat de verkrijgingsprijs afwijkt van het in de gekochte aandelen belichaamde saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva van de vennootschap wier aandelen zijn overgenomen. Ligt de verkrijgingsprijs eronder, dan wordt gesproken over negatieve goodwill.[6] Deze weinig voorkomende situatie[7] wordt wel aangeduid met een 'bonne affaire', 'lucky buy' of 'bargain purchase[8]'. De gebruikelijke situatie is dat de verkrijgingsprijs hoger is. In dat geval wordt gesproken over (positieve) goodwill.

Gaat het om een 100% belang, dan betreft de verkrijgingsprijs 100% van de aandelen. Deze prijs komt in de enkelvoudige boeken op het overnametijdstip als de verkrijgingsprijs van de overgenomen aandelen te staan. De daarin begrepen goodwill is gelijk aan het bedrag waarmee deze verkrijgingsprijs hoger is dan 100% van het in de gekochte aandelen belichaamde saldo van de marktwaarden van identificeerbare activa en passiva van de vennootschap wier aandelen zijn overgenomen. Het goodwillbedrag blijft in het merendeel van de verslaggevingregimes in de verkrijgingsprijs begrepen, zij het in een aantal gevallen met vermelding van dit bedrag in de toelichting en soms ook nadien met afschrijving in een beperkt aantal jaren ten laste van het resultaat. Is sprake van negatieve goodwill, dan mag hiermee bij toepassing van de waarderingsgrondslag verkrijgingsprijs geen rekening worden gehouden. Zou de verkrijgingsprijs met het bedrag van de negatieve goodwill worden verhoogd, dan is sprake van herwaardering en moet de tegenboeking in een herwaarderingsreserve worden opgenomen.[9] Indien het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva van de vennootschap als de verkrijgingsprijs van de onderneming wordt aangemerkt, komt het ook voor dat het surplus boven de verkrijgingsprijs van de aandelen als een overlopend passivum wordt beschouwd dat in een aantal jaren ten gunste van het resultaat worden geamortiseerd.

In de weinige landen waarin in de enkelvoudige

balans waardering van aandelen tegen nettovermogenswaarde mogelijk is dan wel voorschreven[10], wordt het positieve goodwillbedrag in de enkelvoudige balans zichtbaar door overboeking uit de post deelnemingen (financiële vaste activa) naar de post goodwill (immateriële vaste activa).[11] Daarop wordt dan in een aantal jaren ten laste van het resultaat afgeschreven. In geval van negatieve goodwill zijn verscheidene gedragslijnen denkbaar. De meest voor de hand liggende gedragslijnen zijn winstneming in één keer, dan wel, omdat sprake is van een meerwaarde boven de verkrijgingsprijs, toevoeging aan een herwaarderingsreserve.[12]

Indien het gaat om de overname van een controlerend belang van minder dan 100%-belang, bijvoorbeeld 80% van de aandelen van de vennootschap wier aandelen voor 80% worden overgenomen, heeft de verkrijgingsprijs betrekking op deze 80%. De daarin begrepen goodwill is het surplus waarmee deze prijs hoger is dan 80% van het in de gekochte aandelen belichaamde saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva van de vennootschap wier aandelen voor 80% zijn overgenomen. Deze goodwill blijft in de waardering van de aandelen op de enkelvoudige balans begrepen, dan wel wordt bij toepassing van nettovermogenswaarde begrepen in de immateriële vaste activa. Ook hier geldt dat er, hoewel zeldzaam, negatieve goodwill zou kunnen zijn. De behandeling van positieve en negatieve goodwill geschiedt op de wijze als al summierlijk vermeld.

De weergegeven wijze van verantwoorden is klip en klaar. De vraag waar het echter om gaat, is tegen welk bedrag de goodwill in de geconsolideerde jaarrekening van de overnemende partij moet worden verantwoord. Het klassieke antwoord is dat het gaat om het bedrag aan goodwill dat begrepen is in de verkrijgingsprijs van de verworven aandelen. Hier sta ik wat langer bij stil.

Als een controlerend belang wordt geconsolideerd, geschiedt de consolidatie met behulp van de integrale consolidatietechniek, dat wil zeggen de activa en passiva van het verworven belang worden voor 100% verantwoord, ook al is minder – in ons voorbeeld 80% – verworven. De 20% verschijnt als post minderheidsbelang van derden ('non-controlling interests'; outside-aandeelhouders). Deze 20% komt dus overeen met 20% van het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva van de vennootschap waarvan de overnemende partij 80% heeft overgenomen.[13] Het bedrag dat in de verkrijgingsprijs van 80% van de aandelen als (positieve) goodwill is begrepen, verschijnt als consolidatiegoodwill. Zou in de geconsolideerde jaarrekening proportioneel zijn geconsolideerd – een techniek die bij 'joint control'-deelnemingen in joint ventures aan de orde kan komen – dan zou een gelijk bedrag aan consolidatiegoodwill verschijnen. Als 'joint control'-deelnemingen in joint ventures en bij deelnemingen in geassocieerde ondernemingen (aanmerkelijke invloed op het financiële en zakelijke beleid) in de geconsolideerde jaarrekening equivalent worden geconsolideerd ('mise d'equivalence'; 'single-line-consolidation'; 'equity method')[14], wordt een dergelijke deelneming op de geconsolideerde balans opgenomen tegen het aandeel van de deelnemende onderneming in het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva van de deelneming waarbij het met het deelnemingspercentage overeenkomende bedrag van betaalde goodwill, hetzij als consolidatiegoodwill onder de immateriële vaste activa blijft[15] of verschijnt[16], hetzij daaraan wordt toegevoegd. Op de consolidatiegoodwill wordt nadien in een aantal jaren ten laste van het resultaat afschreven. Tevens wordt periodiek getoetst of er aanleiding is tot het boeken van een waardevermindering. Die aanleiding is er indien de waarde van het actief beneden de boekwaarde ligt.

De conclusie is derhalve dat het goodwillbedrag bij integrale consolidatie, proportionele consolidatie en equivalentieconsolidatie gelijk blijft. Er is dus ook geen verschil tussen de goodwill volgens de enkelvoudige balans (hetzij begrepen in de boekwaarde van de deelneming, hetzij afzonderlijk zichtbaar gemaakt[17]) en de consolidatiegoodwill. Dit geldt dus ook in geval van negatieve goodwill.[18] Saldering van (positieve) goodwill en van negatieve goodwill is niet aan de orde.

De omvang van het als goodwill in aanmerking te nemen bedrag is de laatste jaren onderwerp van beraad binnen de IASB geweest, zoals blijkt uit de ED IFRS 3 uit juni 2005 en de op basis daarvan tot stand gekomen nieuwe IFRS 3[19], waarvan de inwerkingtreding 1 januari 2009 wordt verwacht. Alvorens daarop in te gaan, komt eerst de behandeling onder de tot nu toe geldende IFRS 3 aan de orde en de behandeling in de communautaire richtlijnen.

3 IFRS 3 en communautaire jaarrekeningrichtlijnen

Daar IFRS 3 door de Europese Commissie bij verordening is goedgekeurd, maakt deze IFRS 3 sedert haar bekendmaking in het Publicatieblad van de Europese Unie rechtstreeks deel uit van het recht van de lidstaten ('EU IFRS-regime'). De toepassing ervan is verplicht voor de geconsolideerde jaarrekening van ondernemingen waarvan effecten zijn genoteerd aan een binnen de Europese Unie gelegen of werkende

erkende effectenbeurs. Daar een lidstaat van de Europese Unie bevoegd is de toepassing van IFRS voor te schrijven dan wel toe te laten voor andere ondernemingen en ook uit te breiden tot de enkelvoudige jaarrekening, kan als een lidstaat van deze bevoegdheid gebruik heeft gemaakt, van een ruime toepassing van IFRS sprake zijn.

In alle gevallen dat IFRS 3 wordt toegepast, geldt de hiervoor uiteengezette wijze van goodwillverantwoording als verplicht, met dien verstande dat bij de over te nemen onderneming nog sterker dan voorheen waarde moet worden toegekend aan allerlei identificeerbare rechten en feitelijkheden. Daardoor wordt het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa, schulden en voorwaardelijke schulden ('contingent liabilities') van die onderneming hoger dan in de klassieke situatie. Deze posten moeten tegen marktwaarden in aanmerking genomen worden indien zij op betrouwbare wijze kunnen worden gewaardeerd. Voor andere activa dan immateriële activa geldt tevens als eis de waarschijnlijkheid dat de met hen samenhangende economische baten naar de overnemende partij zullen toevloeien. Voor schulden en voorwaardelijke schulden geldt eveneens als eis de waarschijnlijkheid dat een uitstroom van middelen ter afwikkeling van deze verplichtingen zal plaatsvinden. Het aldus bepaalde saldo wordt vergeleken met de verkrijgingsprijs, het verschil is de goodwill. Op deze goodwill – die lager is dan in de berekening volgens de klassieke benadering – wordt niet afgeschreven; wel kan er aanleiding zijn om een waardevermindering (impairment) ten laste van het resultaat te boeken.[20] Is sprake van negatieve goodwill, dan moet deze als bate worden genomen.[21]

Onder IFRS 3 geldt ook dat als deelnemingen niet integraal geconsolideerd worden, maar in de geconsolideerde jaarrekening volgens de 'equity method' in aanmerking zijn genomen[22], de goodwill in de boekwaarde van de deelneming blijft begrepen, aangezien de initiële vastlegging geschiedt tegen verkrijgingsprijs.[23] Er wordt op de goodwill niet afgeschreven. Wel blijft overeind dat de boekwaarde van de deelneming 'getoetst' moet worden op terugverdienbaarheid ('recoverability').

Indien IFRS niet wordt toegepast, moeten ondernemingen de regels uit de op hen toepasselijke wetgeving hanteren. Voor ondernemingen die zijn onderworpen aan het recht van landen binnen de Europese Unie, gaat het dan om de toepassing van de nationale wetgevingen na aanpassing ervan aan de communautaire jaarrekeningrichtlijnen.[24] Daarin geldt – althans volgens de Zevende EEG-richtlijn inzake de geconsolideerde jaarrekening – dat op goodwill moet worden afgeschreven en dat, als sprake is van een duurzame waardevermindering tot beneden de boekwaarde, het verschil ten laste van het resultaat moet worden genomen; een lidstaat kan evenwel toestaan dat de positieve goodwill in één keer op de reserves in mindering wordt gebracht. Voor negatieve goodwill geldt dat deze slechts in de geconsolideerde winst- en verliesrekening mag worden opgenomen voor zover dit bedrag overeenstemt met een gerealiseerde waardevermeerdering. Daarmee wordt bedoeld dat voor zover het voordeel uit hoofde van de betaalde meerwaarde boven de verkrijgingsprijs[25] wordt gerealiseerd, winstneming geoorloofd is. In die situatie mag het gerealiseerde bedrag van de negatieve goodwill in de geconsolideerde winst- en verliesrekening worden verantwoord. Lidstaten zijn niet bevoegd deze gedragslijn te verbieden. Indien de betaalde meerwaarde boven de verkrijgingsprijs samenhangt met de verwachte onderrentabiliteit of verwachte herstructureringskosten, mag deze meerwaarde[26] slechts in de geconsolideerde winst- en verliesrekening worden opgenomen, voor zover deze verwachte onderrentabiliteit of kosten zich voordoen. Ook hier geldt dat lidstaten niet bevoegd zijn deze gedragslijn te verbieden. Ook merk ik nog op dat het niet is geoorloofd negatieve goodwill te salderen met positieve goodwill.

Deelnemingen in geassocieerde ondernemingen en 'joint control'-deelnemingen in joint ventures, moeten volgens de Zevende EEG-richtlijn in de geconsolideerde jaarrekening volgens de vermogensmutatiemethode in aanmerking worden genomen. Voor 'joint control'-deelnemingen in joint ventures kan een lidstaat toestaan[27] of voorschrijven[28] dat overgegaan wordt tot proportionele consolidatie. De in de Zevende EEG-richtlijn opgenomen regels over positieve en negatieve goodwill bij integrale consolidatie, gelden eveneens bij proportionele consolidatie. Bij toepassing van de vermogensmutatiemethode gelden alleen de regels over positieve goodwill.[29]

In de Vierde EEG-richtlijn[30] wordt ervan uitgegaan dat goodwill bij aandelenacquisities begrepen blijft in de verkrijgingsprijs van de aandelen. Daarop moeten waardeverminderingen worden geboekt, indien de waarde van de aandelen duurzaam beneden de boekwaarde komt te liggen. Met tijdelijke waardeverminderingen mag rekening worden gehouden; gebeurt dit niet, dan is een gemotiveerde verklaring vereist. Specifieke bepalingen over de behandeling van negatieve goodwill zijn in de Vierde EEG-richtlijn niet opgenomen.

In de Vierde EEG-richtlijn is nog wel als mogelijkheid opgenomen dat een lidstaat kan toestaan of voorschrijven dat op het verworven belang de vermo-

gensmutatiemethode wordt toegepast.[31] Daarbij is bepaald – kortweg gesteld – dat het verschil waarmee de verkrijgingsprijs het aandeel in de onderliggende waarde overtreft, volgens de regels van goodwill moet worden behandeld. Dit komt neer op het in aanmerking nemen van afschrijvingen en indien deze duurzaam zijn, waardeverminderingen.[32] Het gaat hierbij om de regels ter zake van positieve goodwill, aangezien, als gezegd, regels over negatieve goodwill niet in Vierde EEG-richtlijn zijn opgenomen.

Uit het voorgaande blijkt dat er voor onder Titel 9 Boek 2 BW vallende ondernemingen die genoteerd zijn aan een erkende binnen de EU gelegen of werkende effectenbeurs, de rechtstreekse[33] verplichting is om op de geconsolideerde jaarrekening het EU IFRS-regime toe te passen; de overige onder Titel 9 Boek 2 BW vallende ondernemingen mogen op grond van deze titel[34] ervoor kiezen om op de geconsolideerde jaarrekening de in Titel 9 Boek 2 BW opgenomen regels toe te passen, dan wel het EU IFRS-regime. Wat de enkelvoudige jaarrekening betreft, geldt voor alle onder Titel 9 Boek 2 BW vallende ondernemingen dat zij hetzij de Titel 9 Boek 2 BW-regels moeten toepassen, hetzij het EU IFRS-regime[35] met inachtneming van enkele dwingendrechtelijke bepalingen uit Titel 9 Boek 2 BW.[36] Toepassing van het EU IFRS-regime op de enkelvoudige jaarrekening betekent dat daarin deelnemingen niet volgens de vermogensmutatiemethode mogen worden verantwoord. Ook geldt dat als er een overeenkomstig het EU IFRS-regime opgestelde geconsolideerde jaarrekening is en op de enkelvoudige jaarrekening Titel 9 Boek 2 BW wordt toegepast, de waarderingsregels uit de geconsolideerde jaarrekening in de enkelvoudige jaarrekening mogen worden toegepast.[37] Dit brengt dus mee dat als hiervoor gekozen is, in een overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW opgestelde enkelvoudige jaarrekening de goodwillverantwoording overeenkomstig IFRS 3[38] mag plaatsvinden.

De diverse mogelijkheden van goodwillverantwoording beklemtonen nog eens hoe belangrijk het is in de toelichting van de jaarrekening de toegepaste verslaggevingsregimes helder uiteen te zetten.[39]

4 Voorgestelde wijzen van goodwillverantwoording

In ED IFRS 3 (juni 2005) is een andere benadering van de goodwill voorgesteld. Die andere benadering betreft niet het al dan niet afschrijven op goodwill en het al dan niet in aanmerking nemen van waardeverminderingen – de gedachten daaromtrent blijven binnen de IASB ongewijzigd – maar de verantwoording van de hoogte van de goodwill in de geconsolideerde balans bij consolidatie van controlerende belangen van minder dan 100%. Daarbij is de gedachte dat als een controlerend belang met een aandelenparticipatie van minder dan 100% wordt verkregen, in de geconsolideerde jaarrekening 100% van de waarde van de onderneming moet worden verwerkt, dus ook van de goodwill.

De achtergrond van die gedachte is dat de IASB in de samenstelling onder wiens verantwoordelijkheid de ED IFRS 3 is uitgebracht, de thans geldende IFRS 3 inconsistent acht. De inconsistentie betreft dat alle identificeerbare activa en passiva van de vennootschap waarin een controlerend belang is verworven, voor 100% worden verwerkt in de geconsolideerde balans van de overnemende partij, terwijl de goodwill overeenkomstig het aandelenbelang dat verworven is, wordt verantwoord. De inconsistentie wordt zichtbaar indien het verworven belang minder dan 100% bedraagt. Ten opzichte van de huidige IFRS 3 is het gewijzigde uitgangspunt dat voor de verantwoording van de overname niet de verkrijgingsprijs van de aandelen het uitgangspunt is, maar de marktwaarde van de overgenomen onderneming. Dit is ook in overeenstemming met het Framework van de IASB, daar de geconsolideerde jaarrekening moet voorzien in informatie over de 'economic resources controlled by' de moedermaatschappij.

Niet alle leden van de IASB zijn echter voorstander van deze 'full goodwill approach'. Deze leden achten het niet juist dat er goodwill op de minderheidsbelangen wordt verantwoord, omdat goodwill geen afzonderlijk activum is, maar een bestanddeel van de waarde van de onderneming als geheel. Het proces om die goodwill te waarderen, is huns inziens buitengewoon lastig en zeer subjectief. Het is immers gebaseerd op de beoordeling van toekomstige opbrengsten door de overnemende partij en de daarin door deze verwachte synergieën. Bovendien brengt het restkarakter van de goodwill ook mee dat hierin waarderingsfouten van andere activa en soms ook niet geactiveerde andere activa zijn begrepen. Zij menen dan ook dat de in aanmerking te nemen goodwill beperkt moet blijven tot de 'purchased goodwill', mede ook omdat in de overnametransactie de 'non-controlling'-aandeelhouders geen partij zijn.

In de ED IFRS 3 werd ook ingegaan op de situatie dat de overnemende partij al een minderheidspakket in de over te nemen partij had. Is dit belang niet tegen marktwaarde gewaardeerd, dan brengt de 'full goodwill approach' mee dat op het minderheidspakket in de winst- en verliesrekening een boekresultaat moet worden verantwoord, aangezien dit louter het gevolg is

van vertraagde neming van resultaat dat belichaamd is in het vóór de overname reeds gehouden, niet tegen marktwaarde gewaardeerde minderheidspakket. Zou dit belang reeds eerder tegen marktwaarde zijn gewaardeerd, dan zouden de mutaties uit dien hoofde ook in de winst- en verliesrekening zijn verwerkt. Ook indien het minderheidspakket tot dan werd beschouwd als een voor verkoop bestemd actief met waardering tegen marktwaarde met rechtstreekse verwerking in het eigen vermogen van de mutaties daarin, moeten ter bepaling van de in de winst- en verliesrekening op te nemen boekresultaten de bedragen die rechtstreeks in het eigen vermogen zijn verantwoord, alsnog in het boekresultaat worden verwerkt. De consequentie is natuurlijk ook dat als een bestaand controlerend belang wordt verkleind tot een niet-controlerend belang, over het niet-controlerend belang een boekwinst of -verlies in de winst- en verliesrekening aan de orde kan komen.[40]

Met de in ED IFRS 3 voorgestelde opvatting van de IASB over het nemen van boekresultaten op niet-controlerende belangen bij overgang van een niet-controlerend belang naar een controlerend belang, respectievelijk bij overgang van een controlerend belang naar een niet-controlerend belang, kan niet elk lid van de IASB zich verenigen. Zij menen dat dit soort meer- of minderwaarden rechtstreeks in het eigen vermogen moet worden verwerkt, aangezien van een vervreemding respectievelijk verwerving geen sprake is.

Op basis van de gedachtewisselingen naar aanleiding van ED IFRS 3, heeft de IASB besloten tot een nieuwe IFRS 3. Daarvan is de near-final draft van juni 2007 de weerslag. Daaruit blijkt een compromis. Zowel de 'purchased goodwill approach' (= 'acquisition goodwill approach') als de full goodwill approach worden mogelijk.[41] Ik zal hierna de 'full goodwill approach' bespreken en laat hier de 'purchased goodwill approach' rusten. Ik teken hierbij aan dat de in beide benaderingen 'acquisition-related costs' in de winst- en verliesrekening moeten worden opgenomen, behoudens die verband houden met de uitgifte van aandelen en schuldpapier.[42]

5 Full goodwill approach en marktwaarde onder IFRS 3 (near-final draft)

De 'full goodwill approach' komt er op neer dat naar het moment van verwerving zowel de marktwaarde van de over te nemen onderneming als één geheel moet worden bepaald, als het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva van de vennootschap wier aandelen zijn overgenomen. Soms moeten andere waarden dan de marktwaarden worden gehanteerd. Dit is bijvoorbeeld het geval bij voor verkoop bestemde vaste activa. Deze moeten op het overnametijdstip worden gewaardeerd tegen de netto-opbrengstwaarden (= marktwaarden minus verwachte verkoopkosten). De marktwaarde van het geheel komt overeen met de prijs die onder zakelijke voorwaarden tot stand komt voor 100% van de aandelen van de over te nemen vennootschap tussen tot koop en verkoop bereidwillige, de markt kennende, van elkaar onafhankelijke partijen. Daarbuiten blijven, zoals al opgemerkt, de op de overneming rustende aankoopkosten (= 'acquisition-related costs').

Het voorgaande brengt mee dat ongeacht het verworven aandelenpercentage, alle identificeerbare activa en passiva van de vennootschap wier aandelen zijn verworven, tegen marktwaarden met inachtneming van de enkele uitzonderingen, moeten worden gewaardeerd.[43] Ter bepaling van de goodwill komt dit er op neer dat het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva wordt verlaagd met de som van de marktwaarde(n) van de tegenprestatie(s)[44] en de marktwaarde(n) van het minderheidsbelang.[45] Het verschil is de goodwill. Normaliter is deze goodwill positief. Is het saldo negatief, dan is sprake van negatieve goodwill die als winst wordt verantwoord ('a gain from a bargain purchase').

Het voorgaande laat zien dat het voornaamste verschil ten opzichte van de 'acquistion method' het al dan niet waarderen is van het minderheidsbelang tegen marktwaarde(n). In de 'full goodwill approach' is de post goodwill bij verwerving van belangen van minder dan 100% hoger dan bij de 'acquisition method', ervan uitgaande dat de marktwaarde van het minderheidsbelang hoger is dan het aandeel van de minderheidsbelangen in het saldo van de tegen marktwaarden gewaardeerde identificeerbare activa en passiva. Ten opzichte van de klassieke opvatting zijn er nog andere verschillen, zoals die verband houden met verschillen in de berekening van de in aanmerking te nemen waarden, het buiten aanmerking laten van acquisitiekosten, het nemen van boekresultaten op niet-controleerbare belangen bij overgang naar controleerbare belangen en vice versa.[46]

6 Achtergrond van de diverse benaderingen

In de Nederlandse klassieke benadering wordt de geconsolideerde jaarrekening vooral gezien als een toelichting op de post te consolideren deelnemingen. Het is niet voor niets dat in Nederland de gedachte voorop staat dat de geconsolideerde jaarrekening deel uitmaakt van de toelichting van de jaarrekening. In

die benadering past dat het eigen vermogen van de vennootschap, zoals dat blijkt uit de balans, ook staat op de geconsolideerde balans[47]. Door de wetswijziging in 2005[48] is de geconsolideerde jaarrekening weliswaar geen deel van de toelichting van de jaarrekening, maar wel een onderdeel van de jaarrekening gebleven. Er wordt dan over enkelvoudige jaarrekening[49] en geconsolideerde jaarrekening gesproken. De betekenis van die verandering is als zodanig niet groot, omdat het eigen vermogen volgens de enkelvoudige balans en dat volgens de geconsolideerde balans in beginsel gelijk blijven.

Verschil kan er wel optreden indien te consolideren deelnemingen in de enkelvoudige jaarrekening op de grondslag van verkrijgingsprijs worden gewaardeerd[50] en zij in de geconsolideerde jaarrekening op geconsolideerde wijze in aanmerking worden genomen, aangenomen dat op de consolidatiegoodwill wordt afgeschreven. Dergelijke verschillen kunnen ook ontstaan doordat Titel 9 Boek 2 BW op de enkelvoudige jaarrekening wordt toegepast en een ander verslaggevingsregime op de geconsolideerde jaarrekening.

Verschil had er ook kunnen zijn indien de (enkelvoudige) jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening als gescheiden documenten worden gezien. Dit is de benadering van de communautaire jaarrekeningrichtlijnen. In veel lidstaten van de EU is deze communautaire benadering overgenomen. Ik behoef maar te verwijzen naar de Duitse wetgeving en de Franse wetgeving. In die benadering zijn het eigen vermogen volgens de jaarrekening en dat volgens de geconsolideerde jaarrekening niet aan elkaar gelijk. In die situatie heeft het zin om over eigen vermogen van de consoliderende maatschappij te spreken en over geconsolideerd eigen vermogen. Het belang van de derden-aandeelhouders moet afzonderlijk buiten het geconsolideerde eigen vermogen blijken. Ook in deze benaderingen is de op het verwervingstijdstip te verantwoorden consolidatiegoodwill de 'purchased goodwill'.

De opvattingen van IASB zijn in de loop der jaren geëvolueerd. In de huidige opvatting wordt de geconsolideerde jaarrekening gezien als de jaarrekening van alle in de consolidatie begrepen ondernemingen. Het geheel van geconsolideerde maatschappijen kent twee groepen aandeelhouders, te weten de aandeelhouders van de consoliderende maatschappij en de aandeelhouders met niet-controlerende belangen in te consolideren (geconsolideerde) maatschappijen. Daarbij behoeft het eigen vermogen van de vennootschap niet samen te vallen met het eigen vermogen dat volgens de geconsolideerde balans toekomt aan de houders van de aandelen van de consoliderende maatschappij. Het eigen vermogen volgens de geconsolideerde balans dat toekomt aan de houders van de consoliderende maatschappij en het eigen vermogen in de vorm van belangen van derden, vormen in IFRS samen het eigen vermogen van het geheel.

In de geldende IFRS 3 is evenwel wat de goodwillverantwoording betreft het accent toch op de koop van de aandelen blijven liggen, ondanks de verkregen 'control' over de onderneming. Door consistent het accent op de verkrijging van de 'control' over de onderneming te leggen, is het passend dat in ED IFRS 3 de goodwill 'full' in aanmerking wordt genomen. Aldus laat de geconsolideerde balans de goodwill van de door de consoliderende maatschappij bestierde onderneming(en) zien, ongeacht het verworven aandelenbelang. Bij minder dan 100 procent is het gevolg dat het geconsolideerd eigen vermogen stijgt vanwege de toeneming van de post outside-aandeelhouders. De outside-aandeelhouders worden immers gerekend tot het geconsolideerd eigen vermogen. Deze benadering wordt wel aangeduid als de ondernemingsbenadering ('enterprise approach'; 'economic entity-perspective'). De near-final draft van IFRS 3 is in dit opzicht een stap terug doordat 'acquistion goodwill' ('purchased goodwill') toegestaan blijft. Dit neemt niet weg dat ook in die benadering – wel aangeduid als 'shareholders approach' of 'parent-only approach' – aanpassingen zijn aangebracht en het accent vooral toch op 'control' is blijven liggen. In samenhang hiermee noem ik nog een ander verschil.

Indien een onderliggende maatschappij wier aandelen niet voor 100 procent worden gehouden, verliezen lijdt, zal in de consolidatie het verlies dat toe te rekenen is aan de minderheidsaandeelhouders, op het minderheidsbelang volgens de geconsolideerde balans in mindering komen. Indien het verlies ertoe leidt dat het eigen vermogen van die maatschappij negatief wordt, heeft zowel de controlerende aandeelhouder overeenkomstig zijn aandelenpercentage als de niet-controlerende aandeelhouders, elk overeenkomstig hun aandeel, een negatief aandeel in het eigen vermogen van de betrokken maatschappij. Zij zijn voor dit negatief eigen vermogen behoudens bijzondere omstandigheden[51] niet aansprakelijk. In de gebruikelijke opvatting, evenals onder IFRS 3, is in de consolidatie dit negatief eigen vermogen herrekend naar de grondslagen van de consoliderende maatschappij. Daarbij wordt in de geconsolideerde balans het belang van de minderheidsaandeelhouders op nihil gesteld[52] en wordt het verschil met het herrekende negatieve aandeel verwerkt in het eigen vermogen van de consoliderende maatschappij. Bij latere winsten wordt het verschil eerst ingelopen alvorens de gebruikelijke winstallocatie wordt geboekt [IFRS 3, alinea 35].

De optelsom van het eigen vermogen van de consoliderende moedermaatschappij en de som van de belangen van de outside aandeelhouders in de afzonderlijk geconsolideerde maatschappijen vormen tezamen – althans onder Titel 9 Boek 2 BW – het groepsvermogen. Onder IFRS 3 wordt deze optelsom als geconsolideerd eigen vermogen van de geconsolideerde eenheid aangemerkt [IAS 1, alinea 68 (o)]. Ook in de herziene opvatting van de IASB is dit het geval. Het verschil is echter dat in de nieuwe opvatting het belang van de minderheidsaandeelhouders per vennootschap bezien ook negatief kan zijn. Ook de som van alle minderheidsbelangen zou negatief kunnen zijn. Dit maakt weliswaar voor het totaal niets uit, maar wellicht zou gesteld kunnen worden dat het eigen vermogen van de consoliderende maatschappij een verkeerde indruk kan wekken. Overigens geldt dat het duiden van een post minderheidsbelangen als eigen vermogen voor gebruikers van jaarrekeningen niet erg helder overkomt. De indruk wordt immers gewekt dat deze derden-aandeelhouders als groep een onverdeeld aandeel in het geheel hebben, terwijl in werkelijkheid hun aandeel per onderliggende vennootschap geldt [zie ook Hoogendoorn, 2005].

7 Slotbeschouwing

Ik heb in het voorgaande de hoofdlijnen van de in de toekomst geldende wijzigingen in de goodwillverantwoording onder IFRS 3 besproken met weglating van allerlei technische uitvoeringsaangelegenheden. Waar het mij om ging, is het laten zien van de verschillen ten opzichte van de thans gebruikelijke 'purchased goodwill approach'[53]. In de nieuwe IFRS 3 wordt wat de 'full goodwill approach' betreft een fraai bouwwerk getoond die in zijn uitwerking ten principale geen verschil kent tussen een activa-/passiva-acquisitie en een aandelenacquisitie. Dit uit zich in de geconsolideerde jaarrekening. Deze moet inzicht verschaffen in de financiële positie, het vermogen en het resultaat van de geconsolideerde eenheid. Deze geconsolideerde eenheid bestaat uit de door de moedermaatschappij ('controlling entity') gecontroleerde ondernemingen die in stand worden gehouden door de integraal geconsolideerde maatschappijen.

Het centrale thema voor de integrale consolidatie is de verkregen 'control' over de andere ondernemingen, ongeacht of deze 'control' door middel van aandelenbezit of anderszins is verkregen. Dit is mooi te zien indien de overnames alleen door middel van activa-/passiva-transacties tot stand zouden komen. Het eigen vermogen van de consoliderende maatschappij is tevens het eigen vermogen van de geconsolideerde eenheid. De aandeelhouders[54] van de consoliderende maatschappij hebben immers een onverdeeld aandeel in het geheel.[55] 'Control' zou voorts tot stand kunnen komen door contractuele bestuursafspraken. Ook dan geldt dat als alle overnames aldus totstandkomen, het eigen vermogen van de consoliderende maatschappij gelijk is aan het eigen vermogen van de geconsolideerde eenheid. Immers, de aandeelhouders van de consoliderende maatschappij hebben een onverdeeld aandeel in het geheel. Het eigen vermogen van de overgenomen ondernemingen komt per onderneming bezien toe aan de aandeelhouders van elke onderneming afzonderlijk. Deze 'non-controlling shareholders' hebben geen onverdeeld aandeel in het geheel. Bij de 'full goodwill approach' wordt de goodwill volledig bij het bedrag van de 'non-controlling shareholders' geteld. Worden alle acquisities gepleegd door overname van 100 procent van de aandelen, dan geldt wederom dat het eigen vermogen van de consoliderende maatschappij gelijk is aan die van de geconsolideerde eenheid.[56] Dit verandert niet indien de 'controlling interests' voor minder dan 100 procent van de aandelen zijn verworven. De 'non-controlling shareholders' hebben geen onverdeeld aandeel in het geheel.[57] Wel wordt bij de 'full goodwill approach' met niet betaalde goodwill rekening gehouden doordat de 'non-controlling interests' tegen marktwaarde in aanmerking worden genomen.

Zowel bij toepassing van de 'full goodwill approach' als de bij de 'purchased goodwill approach' wordt door de IASB onder het eigen vermogen van de geconsolideerde eenheid het minderheidsbelang gerubriceerd. Uitgaande van de door de IASB zelf bedachte criteria is die rubricering wel begrijpelijk, maar daarom nog niet gelukkig. Ik geef dan nog liever de voorkeur aan groepsvermogen waarbinnen het eigen vermogen en het minderheidsbelang wordt onderscheiden. Daarmee wordt duidelijk dat eigen vermogen vermogen is dat aan de rechthebbende toekomt, in casu de consoliderende maatschappij. Het minderheidsbelang is nu juist niet 'eigen'. Dit is ook goed te zien indien men zich realiseert dat de minderheidsbelangen evenals de houders van de geconsolideerde schulden alleen maar – middellijk gezien – aanspraken hebben jegens de activa van de vennootschap waarvan zij aandeelhouder respectievelijk schuldeiser zijn.[58],[59] Wel geldt natuurlijk dat de 'non-controlling shareholders' een zekere achtergestelde positie ten opzichte van de schuldeisers innemen, maar die achterstelling is naar haar aard niet generiek, maar per rechtspersoon bepaald. Het verschil met schuldeisers is dat per rechtspersoon bezien de post 'non-controlling shares' ook negatief

kan zijn. De positieve en negatieve saldi van de onderscheidene vennootschappen kunnen mijns inziens zonder bezwaar worden samengevoegd. Ook kan de som van deze bedragen negatief zijn. Ik kan niet inzien welke bezwaren daartegen zouden bestaan, behoudens in situaties dat de consoliderende maatschappij[60] aansprakelijk is voor de vennootschap met een negatief eigen vermogen.

Tot slot resteert voor mij nog de vraag of er behoefte bestaat aan het fraaie bouwwerk van de 'full goodwill approach'. Geconstateerd moet toch worden dat in de gangbare verslaggevingsregimes[61] en in de verslaggevingspraktijk de verantwoording van betaalde goodwill gemeengoed is en van de zijde van gebruikers ten dien aanzien geen andere benadering als wens naar voren is gebracht. Wellicht dat hieraan geen doorslaggevende betekenis moet worden toegekend – het niet afschrijven op goodwill is er in de IFRS-regels ook doorgekomen – maar het geeft op zijn minst te denken. Ik meen dan ook dat de IASB er verstandig aan heeft gedaan om ook de 'purchased goodwill approach' te handhaven, zij het in enigszins gewijzigde vorm. ■

Literatuur

Hoogendoorn, M.N. (2005), Overnameperikelen, Column, *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie*, jg. 79, nr. 12, december, pp. 592-594.

International Accounting Standards Board (2007), Near-final draft, *IFRS 3 Business Combinations*, met bijlagen, juni.

International Accounting Standards Board (2005), *ED of proposed Amendments to IFRS 3 Business Combinations,* Londen, juni.

International Accounting Standards Board IASB (2005), *Basis for conclusions on ED of proposed Amendments to IFRS 3, Business Combinations*, Londen, juni.

International Accounting Standards Board (2007), *International Financial Reporting Standards (IFRSs)*, Londen.

Noten

1 Te denken is vooral aan due diligence-kosten, met de overname verband houdende advieskosten en aan notariskosten.

2 Uiteraard zijn combinaties denkbaar en bestaan er verschillende juridische technieken om overnames te effectueren zoals juridische fusie, splitsing, inbreng in natura e.d.

3 Het begrip marktwaarde wordt in de Nederlandse jaarrekeningwetgeving gehanteerd in plaats van de term 'fair value' of reële waarde.

4 Afgezien van verschillen die door al dan niet fiscale afschrijfbaarheid van goodwill kunnen ontstaan.

5 Controle gebruik ik de betekenis van 'control' (beschikkingsmacht over of overheersende invloed op). De wijze waarop hieraan invulling kan worden gegeven, laat ik buiten beschouwing.

6 Bij een correcte vaststelling van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva past niet dat uit het verschil eerst voorzieningen voor onderrentabiliteit en/of herstructurering worden gevormd alvorens over negatieve goodwill te spreken (zie noot 12).

7 Te denken is aan een situatie van gedwongen verkoop.

8 Bedacht moet worden dat de individuele activa en passiva tegen marktprijzen zijn gewaardeerd, zodat als het saldo hoger is dan de koopprijs, sprake is van een meevaller.

9 Het gaat om de episodische herwaarderingsmethode van de Vierde EEG-richtlijn. Lidstaten mogen die methode toestaan of voorschrijven.

10 Zoals in Nederland.

11 Soms wordt de splitsing meteen gemaakt en wordt de goodwill rechtstreeks in het immaterieel vast actief geboekt.

12 Van 1984 tot en met 2004 moest volgens de Nederlandse wetgeving het verschil als een reserve moeten worden opgenomen. Op die reserve waren de regels van een herwaarderingsregime van toepassing. Alvorens over negatieve goodwill werd gesproken, moest voor zover het surplus nadelen weerspiegelde daaruit eerst een voorziening tegen die nadelen worden gevormd. Dit kon alleen betekenis hebben in gevallen dat de verkrijgingsprijs van de aandelen vergeleken werd met het zichtbaar eigen vermogen van de deelneming of met het volgens de grondslagen van de deelnemende vennootschap herrekende eigen vermogen van de deelneming.

13 Ook kan het standpunt worden ingenomen dat het bedrag van het belang van derden-aandeelhouders gebaseerd moet zijn op de boekwaarden van de activa en passiva van de vennootschappen waarin zij hun aandelen houden. Zij hebben immers niets te maken met de waarden die de overnemende partij toekent aan de activa, passiva en goodwill van die vennootschappen. Het verschil met het bedrag dat op waardering tegen reële waarden is gebaseerd, wordt dan in het geconsolideerde eigen vermogen van de overnemende partij verwerkt (alsmede indien van toepassing, van bovenliggende moeders). Dit verschil is er natuurlijk niet indien de betrokken vennootschappen hun activa en passiva tegen marktwaarden waarderen.

14 In Nederland wordt over waardering volgens de vermogensmutatiemethode in de geconsolideerde jaarrekening gesproken.

15 Bij toepassing van de nettovermogenswaardewaardering in de enkelvoudige balans.

16 In de gebruikelijke – niet in Nederland – gangbare benadering.

17 Zoals in Nederland bij toepassing van nettovermogenswaardemethode en bij toepassing van de zichtbaar eigenvermogensmethode.

18 In gevallen dat negatieve goodwill in de enkelvoudige balans niet zichtbaar wordt gemaakt, wordt deze door de consolidatie wél zichtbaar. Negatieve goodwill wordt in die situatie in de regel in een aantal jaren ten gunste van het resultaat geamortiseerd (spiegelbeeldig aan de behandeling van goodwill).

19 Near-final draft juni 2007.

20 De bepaling van waardeverminderingen geschiedt overeenkomstig IAS 36. Globaal gesteld komt dit erop neer dat voor dit doel de goodwill in de overnameprijs tezamen met het aandeel in het saldo van de in de overgenomen aandelen belichaamde marktwaarden van de activa, schulden en gewaardeerde voorwaardelijke schulden vergeleken wordt met de 'recoverable amount'. Is dit terugverdienbare bedrag lager dan moet een waardevermindering worden verantwoord. Een en ander dient strikt genomen per kasstroomgenerende eenheid waaraan de goodwill is toegekend, te geschieden.

21 Na een herbeoordeling van de identificatie en waardering van de iden-

tificeerbare activa schulden en voorwaardelijke schulden tegen marktwaarden (IFRS 3, al. 56).

22 Het gaat hierbij normaliter om niet voor verkoop bestemde geassocieerde deelnemingen en 'joint-control' deelnemingen. Bij niet voor verkoop bestemde 'joint venture' deelnemingen in joint ventures geeft IFRS 3 de voorkeur aan de toepassing van proportionele consolidatie.

23 Uiteraard wordt bij proportionele consolidatie de goodwill wel zichtbaar.

24 Het gaat om de Vierde EEG-richtlijn en Zevende EEG -richtlijn inzake het vennootschapsrecht, beide in de teksten zoals sedert 1 januari 2007 luidend.

25 Negatieve goodwill. Deze moet op de geconsolideerde balans buiten het eigen vermogen worden verantwoord.

26 Deze negatieve goodwill moet eveneens buiten het eigen vermogen volgens de geconsolideerde balans worden gelaten. In de Nederlandse wet ging het hierbij om een voorziening.

27 Zoals de Nederlandse wetgever.

28 Zoals de Franse wetgever.

29 Afschrijving in een aantal jaren ten laste van het resultaat. Afboeking op de geconsolideerde reserves is alleen mogelijk indien een lidstaat dit toestaat.

30 Deze richtlijn betreft de jaarrekening. Daarmee wordt in EU-verband de enkelvoudige jaarrekening bedoeld.

31 Van deze mogelijkheid heeft de Nederlandse wetgever gebruik gemaakt. De toepassing is in beginsel verplicht.

32 Hieruit blijkt dat de in de Nederlandse wet opgenomen mogelijkheid om goodwill bij aandelenacquisities rechtstreeks in mindering te brengen op het eigen vermogen wat de enkelvoudige jaarrekening betreft in strijd is met de Vierde EEG-richtlijn. Voor de geconsolideerde jaarrekening is die mogelijkheid niet in strijd met de Zevende EEG-richtlijn.

33 Rechtstreeks, d.w.z. uit de Europese Verordening betreffende de IAS/IFRS.

34 Art. 2:362 lid 8 BW.

35 Als ook een geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld, kan voor de enkelvoudige jaarrekening alleen voor het EU IFRS-regime worden gekozen indien in de geconsolideerde jaarrekening het EU IFRS-regime wordt toegepast.

36 Art. 2:362 lid 9 BW.

37 Art. 2:362 lid 8 BW.

38 En andere relevante standaarden zoals IAS 27, IAS 28 en IAS 31.

39 Art. 2:362 lid 10 BW.

40 De waarde van het geheel en de marktwaarden van de individuele activa en passiva verdwijnen uit de geconsolideerde balans. Het gehouden niet-controlerend belang wordt feitelijk als een verwerving verantwoord.

41 Deze standaard wordt ook een Standard of 'Financial Accounting Standards Board' (FASB). Daarin zal echter alleen de 'full goodwill approach' gelden.

42 Near-final draft IFRS 3, alinea 74. Verantwoording kosten van aandelen en schuldpapier moet geschieden overeenkomsting IAS 34.

43 Onder omstandigheden zal de bepaling van de marktwaarden met behulp van waarderingstechnieken moeten plaatsvinden.

44 Bij contante betaling gaat het dus om de in geld betaalde prijs.

45 Bij hantering van de 'purchased-method' (= 'acquisition method') gaat het om het evenredig deel van de minderheidsbelangen in het saldo van de marktwaarden van de identificeerbare activa en passiva.

46 Zou in de klassieke benadering de post belangen van derden-aandeelhouders worden gesteld op hun aandeel in het eigen vermogen berekend volgens de grondslagen van de vennootschap waarvan zij aandelen houden (zie noot 13), dan is aangenomen dat bij die vennootschap niet tegen marktwaarden wordt gewaardeerd, sprake van nog een ander verschil.

47 Daarbij wordt ervan uitgegaan dat deelnemingen tegen nettovermogenswaarde zijn gewaardeerd.

48 Wet van 16 juli 2005 (Stb. 2005, 377).

49 Ten onrechte in de praktijk vaak met vennootschappelijke jaarrekening aangeduid.

50 Wat in Nederland in beginsel niet is geoorloofd anders dan in het merendeel van de andere landen.

51 Bijvoorbeeld door gestelde hoofdelijkheden, borgtochten en garanties of door gewekte schijn.

52 Een enkele keer wordt wel eens een negatief bedrag getoond. De som van de positieve bedragen van de derden-aandeelhouders per vennootschap bezien worden dan overtroffen door de optelsom van de negatieve bedragen van de andere derden-aandeelhouders per vennootschap bezien.

53 Binnen de gebruikelijke gedragslijnen bestaan ook thans allerlei verschillen die vooral verband houden met de kern van de consolidatieplicht (power to control versus control de facto) en met de toepassing van de 'equity method'. Bij dit laatste moet vooral bedacht worden dat met name in Nederland een afwijkende gedragslijn wordt gevolgd.

54 Limiteringen in het totaal van aanspraken kunnen er wel voor preferente aandeelhouders zijn. Dit geldt ook voor de andere hierna te noemen gevallen.

55 Het hebben van een aandeel in de activa moet niet letterlijk worden genomen, maar overdrachtelijk.

56 Dit zou anders kunnen zijn indien enkelvoudig niet op goodwill wordt afgeschreven zoals bij kostprijswaardering, en geconsolideerd wel. Onder IFRS wordt ook niet op geconsolideerde goodwill afgeschreven.

57 Zie vorige noot.

58 Dit betekent natuurlijk niet dat er per vennootschap bezien geen verschillen kunnen bestaan. Er zijn binnen de groep schuldeisers ook preferente en achtergestelde schuldeisers.

59 In de situatie dat er binnen een groep over-en-weer en kruislingse aansprakelijkheidsverbanden bestaan, bestaat de mogelijkheid dat geconsolideerde schuldeisers gelijke posities innemen.

60 Zou er een middellijke maatschappij tussenzitten die aansprakelijk is voor de betrokken vennootschap dan moet voor de hier besproken situatie de middellijke vennootschap en de onderliggende vennootschap gezamenlijk worden genomen.

61 Het activeren van niet betaalde goodwill is in de communautaire jaarrekeningrichtlijnen niet geoorloofd en dus ook niet in de wetgevingen die daarop zijn gebaseerd.